

¡BOMBA!

A Trump se le cayó un perno,
y eso se ve a trasluz;
para que le abran Ormuz
amenaza con infierno

K'uintsil

Lunes 6 de abril de 2026

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2696 · www.lajornadamaya.mx

Indautor yéetel Cortee' tu chúunso'ob tsikbal: turismo tu táan páatrimonyoo kulturaal

Suprema Corte de Justicia de la Nación (SCJN), tu tselaj jump'éeel amparo jts'aab ti' Grupo Xcaret, yéetel le je'elo' mola'aye' ku béeytal ka'ach u k'a'abéetkunsik u chiikulalo'ob maaya miatsil ti' parkees temaatikos, beyxan ti' otelo'ob yéetel pláataforma diijitales. Ba'ale', Cortee' tu tukultaje' najmal u kaláanta'al páatrimonyoo kulturaal tu táan ba'axo'ob ku ko'onol tumen jump'éeel pribaadáa mola'ay, le beetik túuno', mola'aye' unaj u laj luk'sik u maaya chiikulalo'ob ka'alikil u jach je'ets'el bix kun p'áatal le je'ela'. Meyaj ku beeta'al tumen xminiistráa María Estela Ríos González ku ya'alike' u múuch'il Gran Consejo Maya (GCM) de Quintana Roo ma' táan u chiikbesik tuláakal maaya kaaj kaja'an tu Petenil Yucatán, tu'ux yaan kex mil 24 u p'éeel kaajo'ob, ichil le óoxp'éeel

péetlu'umilo'obo'.

Beey túuno', máax jo'olbesik Corte, Hugo Aguilar Ortiz, tu ya'alaj: "Le meyaja' ku chiikbesik túumben paakat ich justiiisyáa tu táan kaajo'ob. A'almajt'aan yóok'olal páatrimonyoo kulturaale' ku ya'alike' chéen kaajo'ob ku béeytal u k'a'abéetkunsik ba'ax u ti'al (...), ba'ale' ma' táan u páajtal xan k-k'uchul tak tu jach ts'ook, mix xan kbeetik u máan k'áatbil jach ti' tuláakal maaya máak (ba'ax unaj u beeta'al yóok'olal le je'ela') tumen miin jump'éeel ba'al unaj u tsikbalta'al tu paachil k'iin yóok'olal páatrimonyoo kulturaal". Ba'ale', xminiistráa Yasmín Esquivel Mossa, t'aanaj tu fáabor u ampaaroil Xcaret, ts'o'oke' tu chiimpoltaj u juuridikail chiikul GCM, ka tu ch'a'achibtaj jump'éeel ts'iib túuxta'al ti' le

ministroso'ob, tu'ux yaan u fiirmail 299 u túul jo'olpópo'ob, komisaryo'ob, jueeso'ob yéetel turiistikáa muuch'o'ob, tu'ux ku k'áata'al ka chiimpolta'al GCM.

Xminiistráa túune', tu k'áataj: "Tuláakal túun mokt'aano'ob jets'a'an ma'ili' yanak reforma kóonstitusyoonal yaan ba'al u yil yéetel páajtalilo'ob beyxan máasewal kaajo'obe' ma' táan u chiimpolta'alo'ob wáaj. Tuukulo'ob ku beetik Esquivel Mossae' tu je'ek'abtaj joolnaj ti'al u yantal tsikbal yóok'olal bix u k'a'abéetkunsal páatrimonyoo kulturaal máasewal kaajo'ob.

Octavio Olvera / P 12
Oochel Fabrizio León